

Feyes hús, eilanderhuis Langestreek 132 en Om de Noord 31 (3)

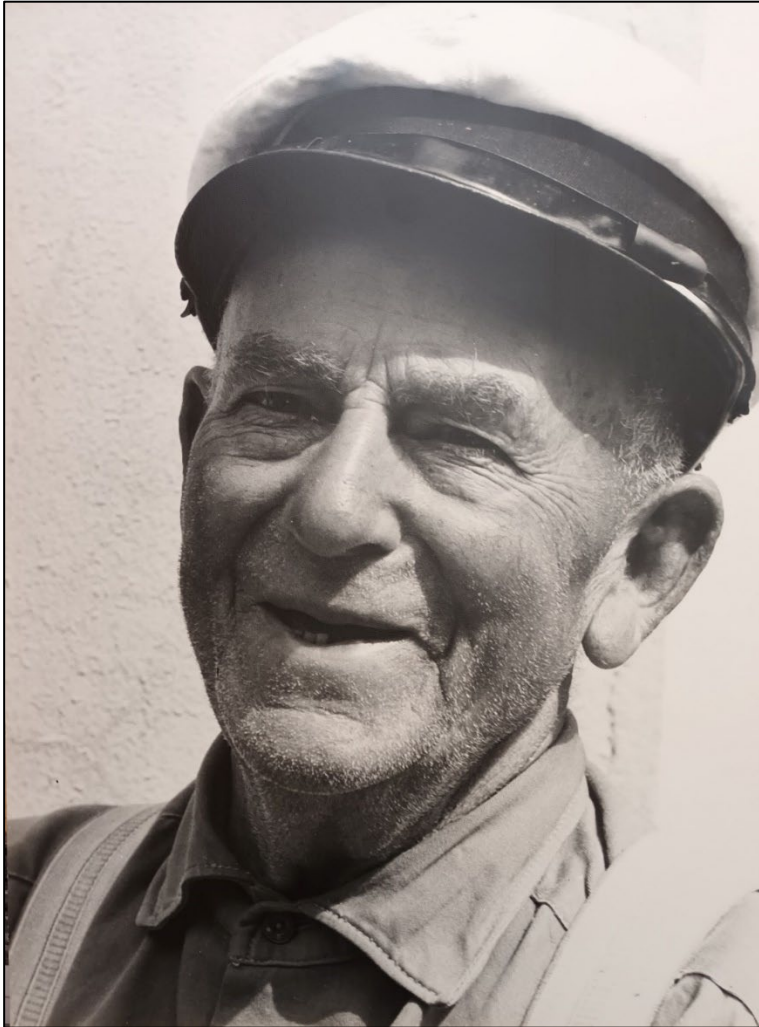
Gerrit Bloothoofd en Gea Smid

Feye de Groot en Anna Beukema voor Langestreek 132. Feye draagt de pot waaruit hij dagelijks de vogeltjes voerde (foto Bauke Henstra).

De geschiedenis van eilanderhuis Langestreek 132 geeft een typerend beeld van een huis en haar bewoning op Schiermonnikoog. Waarschijnlijk gebouwd in de tweede helft van de 18^e eeuw, werd de rechte gevel een eeuw later door een wolfsdak vervangen. We bespraken de inrichting van het huis en de bewoners tot 1939 in de vorige twee artikelen en voltooien dat nu met de bewoning na 1939 toen lichtwachter Feye de Groot en zijn vrouw Anje (roepnaam Anna) Beukema op latere leeftijd het huis betrokken, en de renovatie tot recreatiewoning.

Feye de Groot

Feye de Groot (foto-archief 't Heer en Feer).

Feye de Groot (1882-1964) werd in de huidige Langestreek 62 geboren als zoon van Ate de Groot (1845-1905) uit Paessens en Catharina Geertruida Rademaker (1848-1927) uit Schiermonnikoog, dochter van Hendrik Rademaker en Thomina Remts Feyes. Catharina was de zuster van Feye Rademaker, de tweede echtgenoot van Tjitske van der Geest die samen tot op hoge leeftijd Langestreek 132 bewoonden. Feye de Groot begon als motorbootknecht en woonde na zijn huwelijk in 1907 met Anje (roepnaam Anna) Beukema (1880 Zuidhorn – 1969 Appelscha) in de huidige Middenstreek 37. Zij kregen drie kinderen Hendrik, Herman en Ate. Van 1914 tot 1939 was Feye vuurtorenwachter op de Fierst Túer en woonde het gezin bij de vuurtoren.

De Fierst Túer met kleine kaap en grote kaap in 1911, met meest links de lichtwachterswoning waar Feye de Groot vanaf 1914 woonde (fotoarchief 't Heer en Feer, Bram Spier 14-02).

Op 1 november 1939 ging Feye met pensioen en verhuisde het echtpaar de Groot naar Langestreek 132. Hij huurde de eerste jaren het hele huis van Klaas Onnes, wiens stiefvader Feye Rademaker zijn oom was. In het achterhuis had Anna Beukema in de beginjaren een winkeltje. In 1950 kocht Feye het huis. Eddie Bakker kwam regelmatig langs bij zijn grootouders in het buurhuis Langestreek 130 en weet nog: Feye heeft nog 25 jaar van zijn pensioen mogen genieten. Hij was een verwoed visser met het botwand en kon ook goed een stuk wild verschalken. Het botwand is een lijn met haken waaraan pieren werden gestoken en die met eb op het strand werd vastgezet. Feye wist precies waar de meeste bot te vangen was. Bij de volgende eb werd de vangst binnen gehaald. En als er kinderen meegingen en een bot zagen dan moesten ze er op gaan staan zodat Feye die kon pakken. Volgens Eddie's vader Foppe, die goed bevriend was met Feye, zei hij: "wat is der lekkerder as ín eilauwnder bratbot (een gebakken bot)".

Feye de Groot die pieren uitgraaft op het wad en lopend op het strand nadat het botwand en de botnetten zijn uitgezet, juni 1958 (foto's Foppe Bakker; fotoarchief 't Heer en Feer, Bram Spier 14-38, 14-39).

Feye de Groot heeft een inktvis gevangen en toont die in hotel Van der Werff, omstreeks 1930 (fotoarchief 't Heer en Feer, Bram Spier 07-39).

Ook was Feye een jutter die heel wat hout van het wad en strand haalde voor de kachel. Nichtjes en (klein)kinderen vergezelden hem graag bij het juttten en vissen; Martha Valk, vrouw van kleinzoon Frits, herinnert zich hem als een vriendelijk man. Maar Feye sprak wel Schiermonnikoogs en dat was voor de kleinkinderen van de wal lastig te verstaan. Als ze bleven slapen dan was dat via een steile trap naar de voorzolder waar voor het raam een lampetkan stond om het wassen, wat niet iedereen gewend was. Feye pruumde voortdurend en kon kinderen wel eens een uitgekauwde bal tabak als cadeautje aanbieden, maar meestal verdween die thuis in de potkachel. Daarop stond dan een ketel met water, maar het eten werd op drie petroleumstellen in de keuken klaargemaakt, het rook er heerlijk. Voor het eten haalde hij graag een borreltje uit de voorraadkast in de woonkamer al was zijn vrouw daar minder van gediend. Er werd geleefd in het voorhuis, het onverwarmde achterhuis – waar je via een lage tussendeur kon komen – werd gebruikt voor opslag van visgerei, terwijl bezoek er kon slapen.

Feye de Groot op het bankje achter het huis (archieff Eddie Bakker).

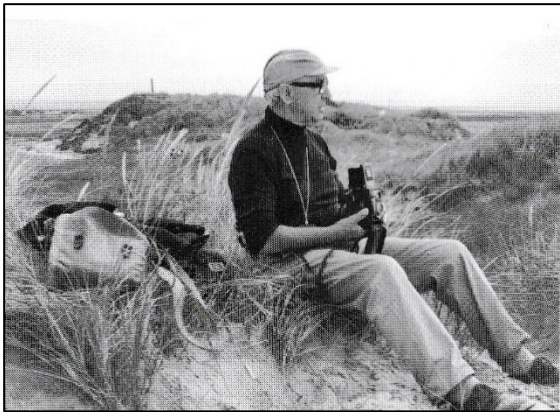

Anna Beukema en Feye de Groot voor de achterdeur met borstels voor het bovenlicht.

Han van Boven

Feye de Groot overleed in 1964. Zijn vrouw Anje Beukema vertrok naar Appelscha waar ze in 1969 overleed maar bij haar man op Schiermonnikoog werd begraven. In 1966 werd het huis ingeschreven als rijksmonument 33315 (evenals het buurhuis Langestreek 130 onder nummer 33314). In hetzelfde jaar werd het huis gekocht door Hendrik Willem (Han) van Boven, de gelijknamige kleinzoon van Hendrik Willem van Boven (1825-1899)¹ die in 1881 werd aangesteld als geneesheer, vroed- en heelmeeester van Schiermonnikoog. Diens zoon Willem van Boven (1869-1940) was bouwkundige en vanaf 1902 inspecteur volkshuisvestingen in Den Haag. Hij had een warm hart voor Schiermonnikoog en schreef in 1935 in het Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw² een fraaie beschrijving van het eiland, maar ook met zorg: *“Door den loop der tijden en vooral door een groei van het badwezen, die ongeveer in 1900 is begonnen, is er veel veranderd. Vele staande gevels hingen in 1905 al bedenkelijk over en velen kregen een zoogenaamd wolfeind, een afgeschuind dak met dakkapellen, zoals meerdere afbeeldingen doen zien. Vele van de mooie huisjes zijn afgebroken en vervangen door moderne bouwsels, vele verknoeid door aanbouwsels, slaapgelegenheden voor zomergasten”*. Uit zijn huwelijk met Berendina Maris werd in Amsterdam de architect Hendrik Willem (Han) van Boven (1898-1976) geboren. Deze trouwde in 1925 met zijn nicht Elisabeth Johanna van Boven en kregen in Den Haag de kinderen Jörn (1927-2020)³ en Marjon (1930-2009)⁴. Het gezin kwam vaak op Schiermonnikoog en zowel Jörn als Marjon vestigden zich begin jaren vijftig op het eiland. Na zijn pensionering kocht Han van Boven in 1966 op 69 jarige leeftijd Langestreek 132 en woonde er van 1968 tot 1974. Het huis staat misschien niet toevallig precies in het verlengde van Middenstreek 50 waar Jörn en zijn vrouw Maaïke woonden. Hij woonde in het voorhuis en gebruikte het achterhuis als werkruimte voor keramisch werk met draaischijf en oven. Net als zijn vader Willem en zoon Jörn was

Han van Boven pleitbezorger voor het behoud van het oorspronkelijk karakter van de eilander huizen wat in 1972 doorklinkt in een (vergeefs) pleidooi in de Leeuwarder Courant⁵ voor de bestemming van zijn buurhuis Langestreek 130 als Oudheidkamer. *“Een klein erfstuk van onze voorvaderen zeker te stellen, zijn wij als eilanders en als jongere generatie toch verplicht. En niet alleen verplicht. We kunnen hierdoor tevens de mogelijkheid bieden, de veelal uit de sfeerloze steden komende mens, door de lage deur van dit eilander huisje te doen treden in een stukje eilander romantiek van Schiermonnikoog. Want hij of zij, die niet een beetje romantiek in het leven tegenkomt, is erg arm, ondanks alles wat hij aan gerief en blinkends om zich heen heeft kunnen vergaren.”* Aan zijn eigen huis veranderde hij niets. Om gezondheidsredenen vertrok hij in 1974 weer naar Den Haag en overleed in 1976.

Han van Boven in de duinen³.

Een grondige restauratie

Langestreek 132 en 130 in 1963 (boven) en 2024 (onder), voor (links) en achter (rechts). Door spiegeling is de voor- en achterzijde van de combinatie van beide huizen in 1963 opvallend vergelijkbaar. Nummer 130, gemeentelijk eigendom en ooit bedoeld als Oudheidkamer, is in 1974 gerestaureerd en kreeg zowel voor als achter weer een rechte topgevel. Foto's boven van H.M. van den Berg, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Documentnummers 80.680 en 80.679.

Na vanaf 1974 onbewoond te zijn geweest werd het huis en erf van Langestreek 132 in 1977 als één geheel geveild en verworven door mr I.N.A. (Inno) de Leeuw, makelaar uit Paterswolde. Het huis was in slechte staat en hij liet in 1979 een grondige renovatie uitvoeren door aannemer Meintema met als doel behoud, isolering en dubbele bewoning. In afwijking van de bouwaanvraag (architect Jacob van Ringen)^{7,8} werd de westelijke zijgevel 24 cm verhoogd. Tegelijkertijd werd het wolfsdak geheel vernieuwd en aan de westzijde verbreed terwijl de nok iets werd verschoven om het dak symmetrisch te houden. Het wolfseinde achter kreeg een extra rij dakpannen en de dakkapellen werden hoger geplaatst, los van de dakgoot. Niettemin bleef het uiterlijk karakter van de woning bewaard ook al zou Jans (1972)⁶, die verzuchtte dat de eilandhuizen op Schiermonnikoog verdwenen, daar niet tevreden mee zijn geweest. Binnen werden zowel de scheidsmuur als de draagmuur vernieuwd en een binnenmuur met spouw voor de zijgevels geplaatst. Aan het achterhuis werd op het dak een schoorsteen toegevoegd die echter alleen voor ventilatie wordt gebruikt. De oude indeling met bedsteden werd helaas gesloopt en vervangen door lichte durox muren, zodat het huis gesplitst en afzonderlijk bewoond kon worden. Het achterhuis (Langestreek om de Noord 31) werd begin jaren tachtig verkocht aan Albert Smid en Johanna Spielman uit Paterswolde en het

voorhuis aan een Duitse arts. Beide kregen een recreatieve medebestemming. Het achterhuis kreeg in 2019 van dochter Gea Smid de naam *Feyes hús* als herinnering aan de eerdere bewoners, lichtwachter Feye de Groot en diens oom Feye Rademaker.

Albert Smid en Johanna Speelman voor Feyes hús rond 1990.

We zijn Eddie Bakker, Bauke Henstra, Joke Onnes, Gerda Ritzema, Frits Roelsma, Ronald Stenvert, Martha Valk - de Groot en Hilbert de Vries zeer erkentelijk voor hun hulp bij het schrijven van deze artikelen.

INTERNET

Bronnen

Persoonsgegevens staan op <https://allefriezen.nl> (of <https://wiewaswie.nl>) waar ook gegevens van het bevolkingsregister van Schiermonnikoog zijn te vinden.

1. Hendrik Willem van Boven (1824–1899), *'t Heer en Feer* 8, p46-51.
2. W. van Boven (1935). Het dorp op het eiland Schiermonnikoog, *Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw*, 16-12, p223-226. (via Delpher)
3. In memoriam Jörn van Boven, *Jaarboek 2020 Schiermonnikoog*, p78-p81.
4. In memoriam Marjon van Boven, *Jaarboek Schiermonnikoog 2009*, p30-33.
5. H.W. van Boven (1972). Oudheidkamer op Schier, *Leeuwarder Courant*, 29 juli 1972. (via Delpher)
6. J.W. Jans (1972), Van een eiland verdwenen de eilanderhuizen, *Heemschut*, p112-113.

7. Bouwtekening 1977 Langestreek 132 oude situatie [\(met link\)](#).
8. Bouwtekening 1977 Langestreek 132 nieuwe situatie [\(met link\)](#).

AANVULLENDE FOTO'S (OPTIONEEL)

Feye de Groot in de stek voor het huis bij de waterput (1962) (archief Eddie Bakker).

Feye de Groot en Anna Beukema met kleinzoon Frits en vrouw Martha voor het huis.